

ÄLVSTADEN

Nordens största stadsutvecklingsprojekt!

Centrala Göteborg ska växa till dubbel storlek. Genom att stärka kärnan, möta vattnet och hela staden skapar vi en inkluderande, grön och dynamisk innerstad som är öppen för världen.

Älvstaden växer fram längs båda sidor om älven i Backaplan, Centralområdet, Frihamnen, Gullbergsvass, Lindholmen, Ringön och Södra Älvstranden. Målet är 25 000 nya lägenheter och 45 000 nya arbetsplatser. (<http://alvstranden.com/>)

Mål och Vision

- Stärka kärnan
- Möta vattnet
- Hela staden

BEBYGGELSESTRUKTUR

- Historia

Göta älv var bredare förr men med en smal öppning samt fästning mot "dansen". 1874 fanns en bro och färja vid GBG Operan. Östra hamngatan fortsatte över älven. 1922 invigdes Frihamnen. Hamnverksamheten ökade och i 1968 hade frihamnen 16 000 arbetare och var världens största varv. Man kapade då brokopplingen till Hisingen och sedan dess har vi haft en stor barriär mellan Hisingen och innerstaden. Hamnverksamheten fortsatte fram till 2000, främst med leverans av bananer, därmed bananpiren. Sen dess har Frihamnen varit en övergiven hamn, - och industriområde. Platsen i sig saknar egentligen bebyggelse. Allt som finns är ett par magasinshus, båtkajer, jubileumsparken med pool och bastu, samt gamla järnvägsspår som leder till en anlämningsplats för fartyg. Det är också en brokig och varierad bebyggelse frihamnen är omgiven av.

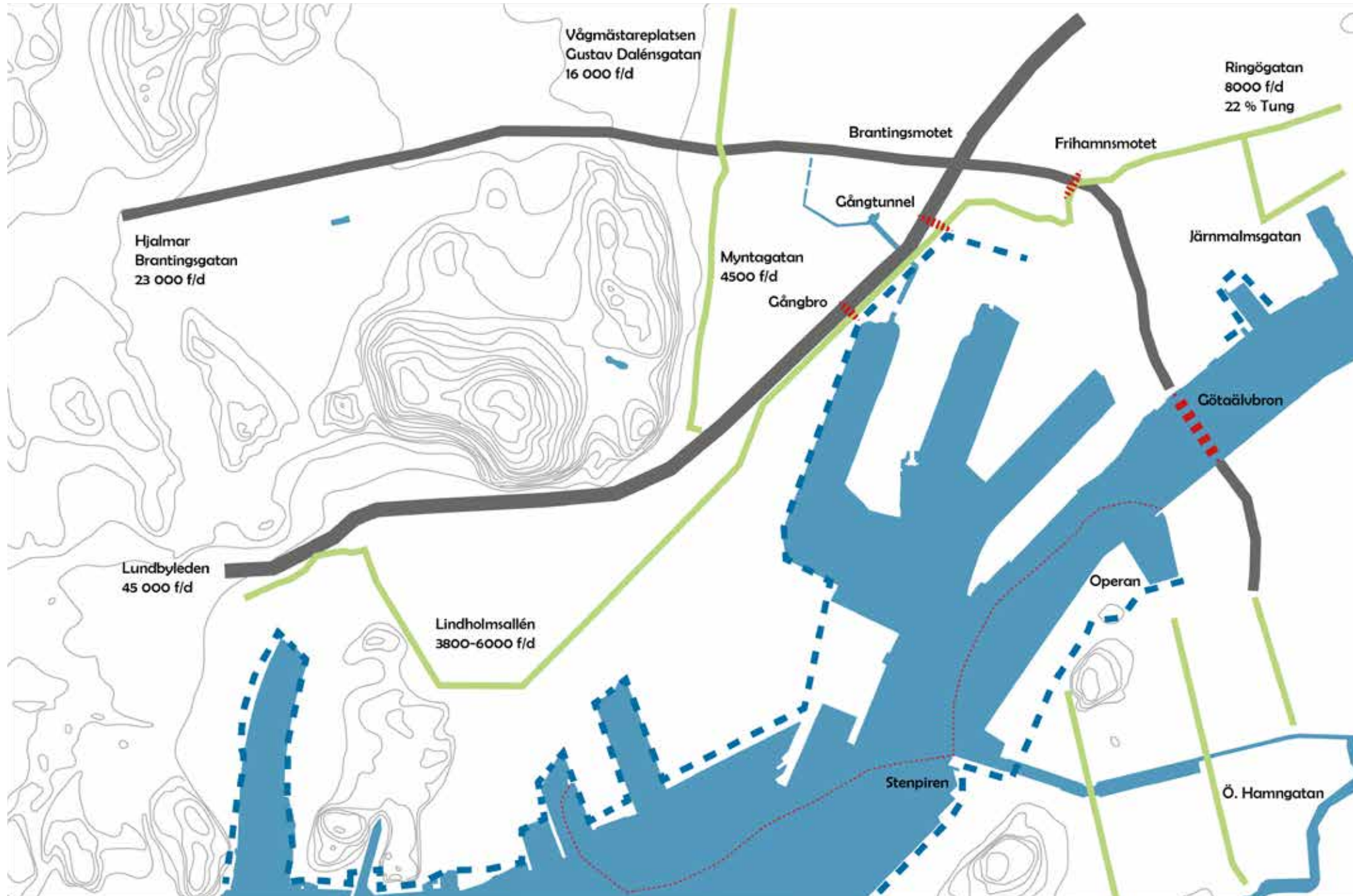
- Norr: Brämaregården (semislutna bostadskvarter), Kvilletorget, Wieselgrensplatsen och Backaplan (handel och industri)

- Söder: Älven och utsikt mot innerstaden

- Öst: Ringön (Industriområde med handel)

- Väst: Lindholmen och Eriksberg (Handel, kontor, industri och bostäder)

INFRASTRUKTUR

- Frihamnen är omringat av barriärer med snabbgående trafik; Lundbyleden och Hjalmar Brantingsgatan, och älven såklart.

- Det finns en busshållplats vid frihamnen, som går mellan innerstaden och Lindholmen. Spårvagnshållplatser är en bit bort. Cykel måste ske över Hisingsbron och sen ta sig över leden. Det finns en brant gångbro över Lundbyleden från Brämaregården i norr, samt en cykelstig under leden från Backaplan. Annars Älvsabben färja från Stenpiren till Lindholmen, sen får man gå till Frihamnen, kanske längs kajkanten. Man rör sig inte igenom området om man inte ska dit.

- Man behöver tänka över relationen kringliggande områden (Lindholmen, Backaplan, Brämaregården, Ringön, Älven och Innerstaden)

- Älven med broar och färjor är en "Sjöfartsfråga" för att bevara hamnverksamheten. Dock flyttar hamnverksamheterna mer och mer utanför älvöppningen

- Göteborg är ingen storstad och vi gillar snabba transporter, vilket oftast underbygger glesstad. Det samma gäller dagens trafikplanering för Frihamnsområdet. Man planlägger snabb transport längs hamnbanan (Hjalmar Brantingsgatan mellan den nya Hisingsbron och Backaplan). Det blir ett dilemma om man vill skapa tät innerstad. Om man inte kan stanna upp eller röra sig långsamt förbi, så blir det svårt att bidra till staden.

- Knäckfrågan är mobilitet

GRÖN OCH BLÅSTRUKTUR

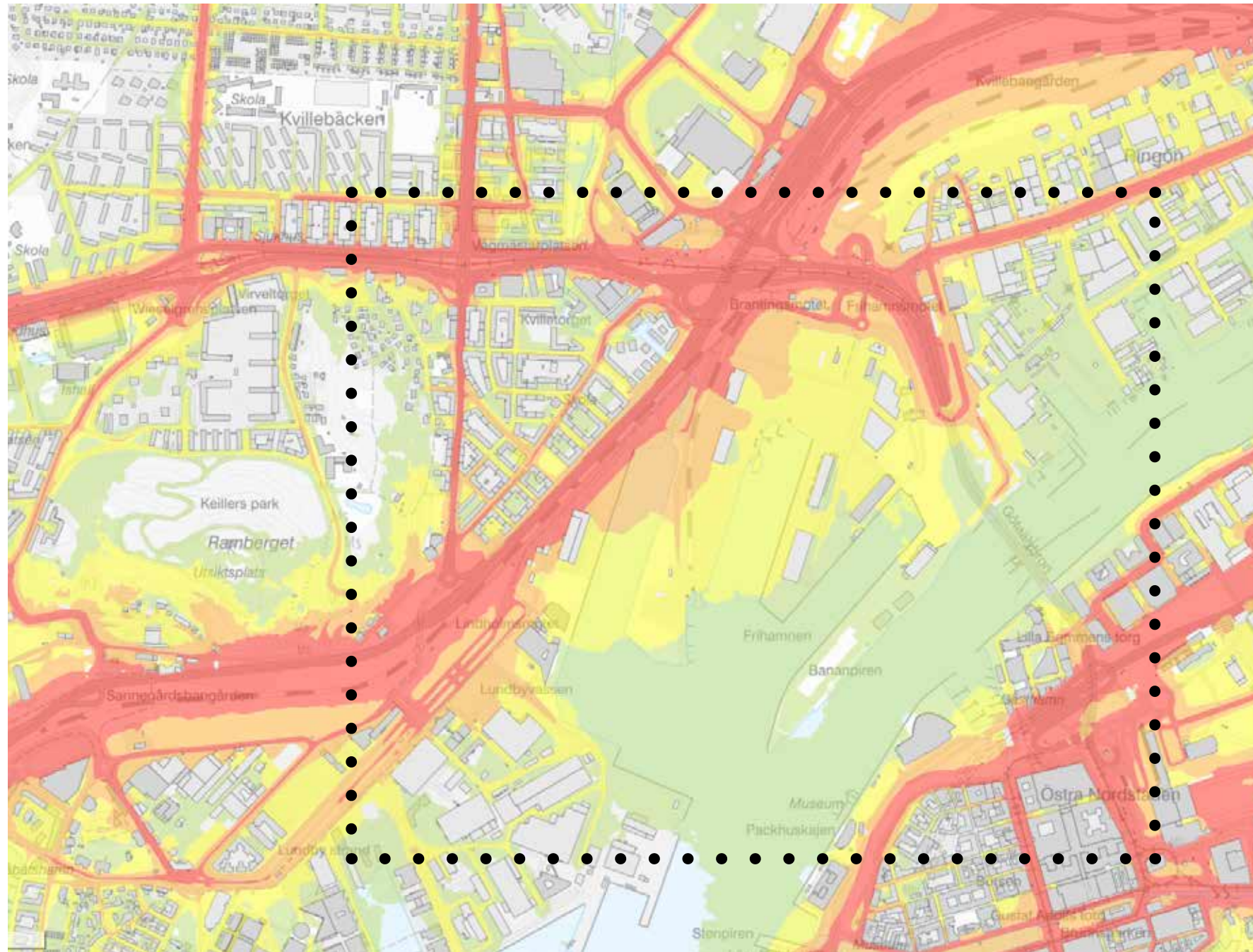
- Grönområde vid innersta bassängen. Mossa, vass och dominerat av björkträd.
- Viss ny plantering inom jubileumsparken, annars hårdgjord mark överallt
- Ramberget ligger nära (finns vandringsleder)
- Viss grönska på Lindholmsallén
- Ingen direkt höjdskillnad eller terräng
- Närhet till havet är främsta naturkvalitén

ÖVRIGA STRUKTURER

- Landmärken skulle kunna vara läppstiftet, broarna, kranarna, det kommande Karlatornet och Ramberget
- Jubileumsparken har fått ett kulturvärde och bra rykte. I senaste mätningen hade parken 80 000 besökare på ett år, och då är parken med sin pool och bastu ändå småskalig. Potential för utbyggnad.
- Frihamnen har fantastiska siktlinjer mot älven och utsikt mot Göteborgs centralområde och södra Älvestaden.
- Entrépunkter och ingångar är idag från norr, vid Brantings/Frihamnsmotet, där många vägar möts. Alternativt från Frihamnen i väst.
- Området är ca 1200mx800m. 960 000 kvm. Men nästan hälften av det är idag vatten. Man kommer behöva fylla igen delar av bassängerna.
- Bassängerna är 110-130m breda och 400-500m långa.
- Pirarna är 150m breda och bananpiren endast 90m. Bananpiren är i väldigt dåligt skick
- Den inre bassängen har störst problem med dy och föroreningar i mark. Här rekommenderas att fylla igen. Det tar dock 50 år innan marken satt sig och man kan bygga på den. Park är dock möjligt.
- Väder och vind är viktiga aspekter nära havet. Just nu när området är öppet blåser vinden extra stark. Vinden närmast marken påverkas av byggnader, vegetation och topografi. Frihamnen öppnar sig mot syd/väst, vilket betyder utsikt mot innerstaden och bra sollägen, men också den vanligaste vindriktningen på västkusten. Att undvika vindtunnlar blir viktigt för trivseln.

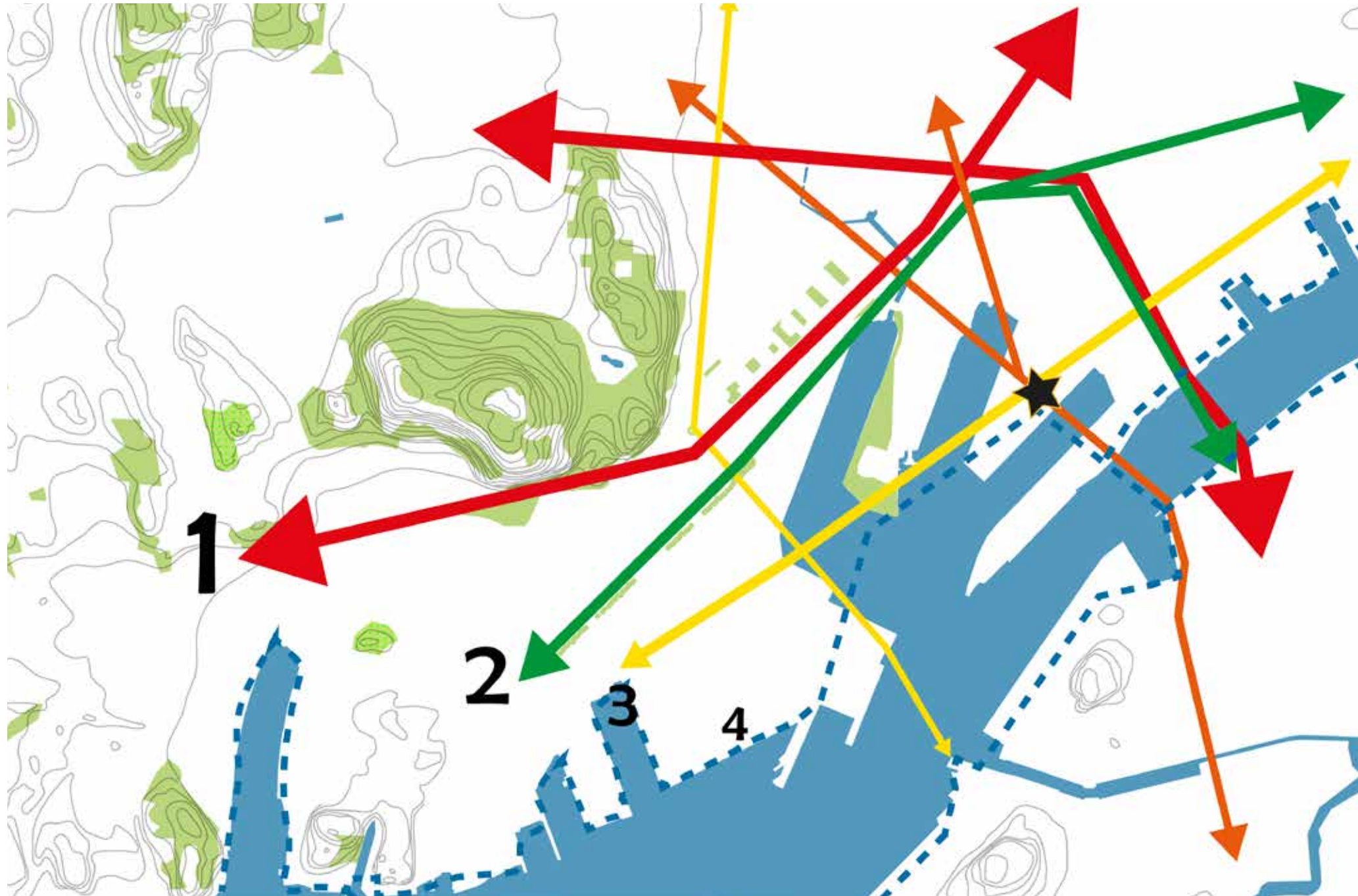
BULLER

- Buller är problematiskt huvudsakligen längs trafiklederna. Se karta. Här krävs speciella insatser i utvecklingen av området för att skapa trivsamhet. Pålning och byggande i området kommer också störa under längre tid. Buller är en viktig aspekt i stadslivet.
- Det finns även positiva ljud att jobba med, som exempelvis havet/vågor, färjorna, grönska och fågelliv, och mänsklig aktivitet vid jubileumsparken.
- Frihamnen är bullerstört av främst de större trafikstråken; Hamnbanan, Lundbyleden, Lindholmsalén samt trafiken mellan Hisingsbron och Hjalmarbrantigsgatan. Längs dessa stråk beräknas ekvivalenta ljudnivåer på fasad till 66-70 dBA.
- Buller från lokalgatorna beräknas generera fasadnivåer om ca 58 dBA för trafikering med 1000 f/d samt ca 55 dBA för trafikering med 500 f/d.
- Vid stråk med trafikering över 500 f/d blir det således sannolikt krav på genomgångslägenheter och bullerdämpad sida.
- Det är nog lämpliga att arbeta med skärmning med kontor, verksamheter och p-hus utmed trafiklederna och placera kvarter med bostäder i skydd bakom dessa. Mot Hjalmarstråket är det troligen lämpligt att säkerställa slutna kvarter vid bostäder, eller annars använda kontor, handel och hotell. Mot parkerna och vattnet har man troligen betydligt större flexibilitet till funktion och typologi (ur ett ljudperspektiv).

ANALYS

KOPPLINGAR

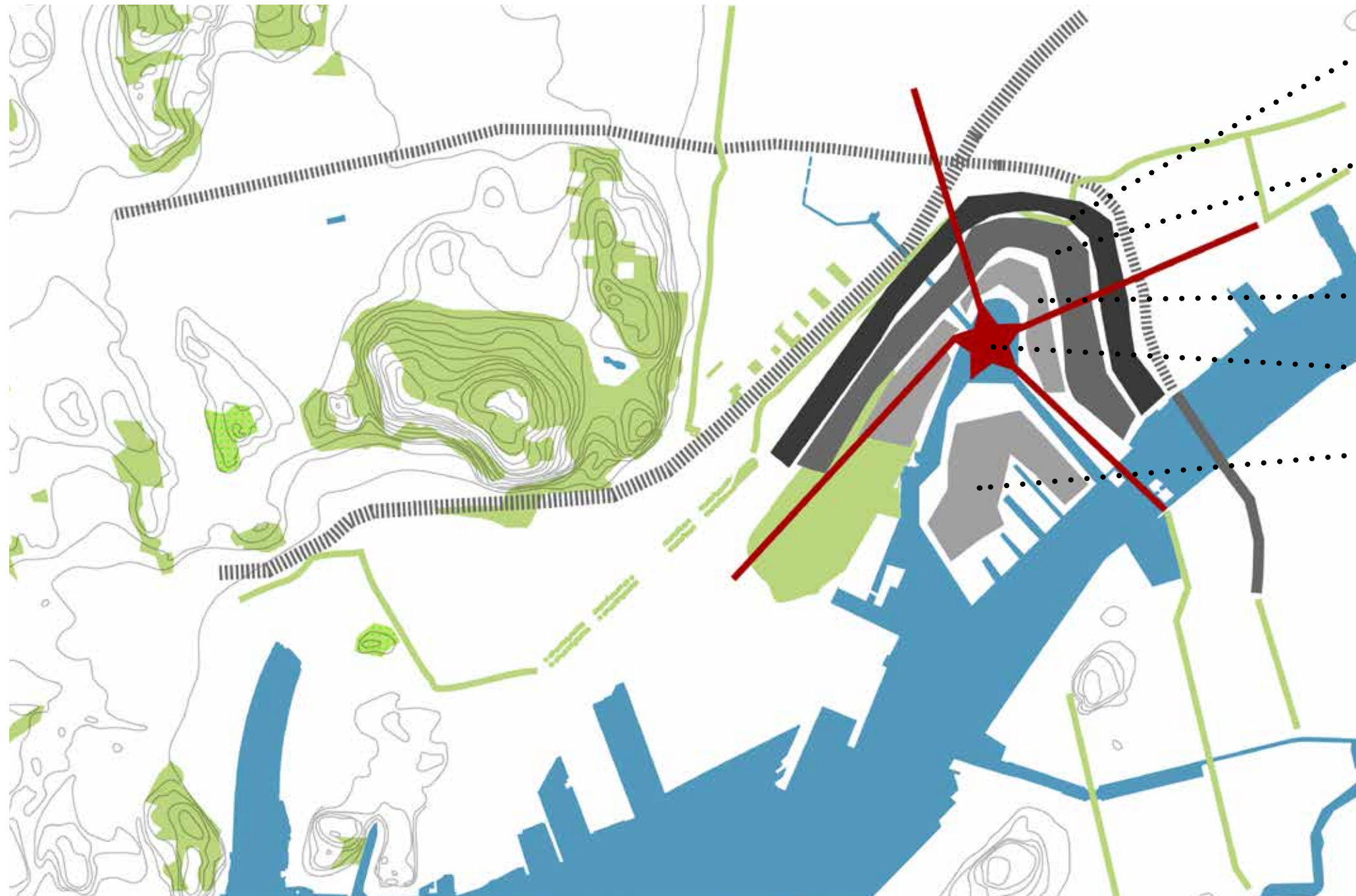
- Vaghierarki som kopplar öst-väst och norr-syd i olika hastigheter, från trafikled till gågata.

- Stjärnan indikerar ett högst potentiellt centrum där flest vägar möts. Vägar är eventuella stadsgator där man rör sig till fots eller på cykel. De sammanstrålar vid Jubileumsparken som redan idag präglar frihamnens identitet och därmed också framtida utveckling.

- Det är viktigt att man inte kan ta en genväg från bananpiren till lindholmsidan, eftersom att man då minskar flödet av människor till frihamnens centrum. Annars får man aldrig till en stadsgata och därmed heller ingen innerstad utan igen, bara ett bostadsområde.

- Centrumplatsen får heller inte ligga för långt in. Det får inte upplevas som en alltför stor omväg för dom som går mot lindholmen, för då väljer man alltid färja och man mister då rörelsen genom staden.

ZONER

• ZON1: Sluten zon mot bullrig trafikled. Troligtvis högre byggnader (speciellt mot norr). P-hus, kontor, verksamheter, hotell och slutna bostadskvarter med genomgångslägenheter/tyst sida.

• ZON2: Semislutna bostadskvarter. Generellt större kvarter för mer sol på gårdar och för att minska antalet vägar i området, vilket ökar koncentrationen av människor på gatorna. Eventuellt skola och bibliotek här.

• ZON3: Innersta zonen blir mix av bostäder, handel, skola och kyrka.

• CENTRUM: Jubileumsparken byggs ut med torg, stadsgata, koppling till parken och utsikt mot älven.

• KAMMEN: Bostäder i varierande typologi och skala. Blir en viktig fond för innerstaden. Mindre bassänger bildar små kammar, vilket tar upp strukturen som älven redan har.

KANALERNA: leds om in mot jubileumsparken. Det bildar ett centrum, samt förhindrar vattnet i kanalen att bli stillastående och luktande. Kanalerna bör inte vara bredare än 25 m (som Nyhavn i Köpenhamn). Men heller inte för små...

Byggnadsreferenser

James Simon Gallery, Berlin, by David Chipperfield (rendering)

Great Kneighton Abode, Cambridge, by Proctor & Matthews Architects

Potsdamer platz, Berlin, by H. Kollhoff

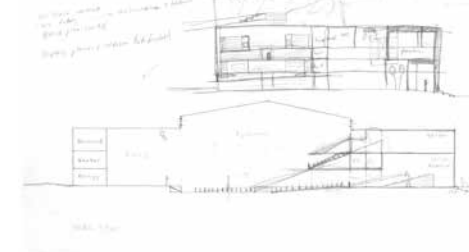
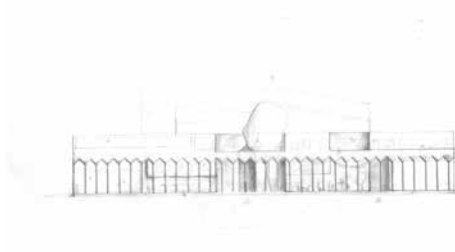
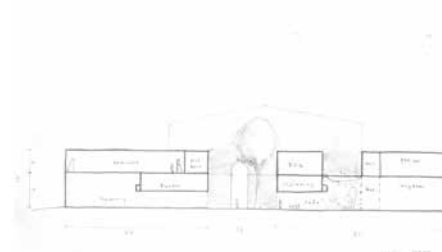
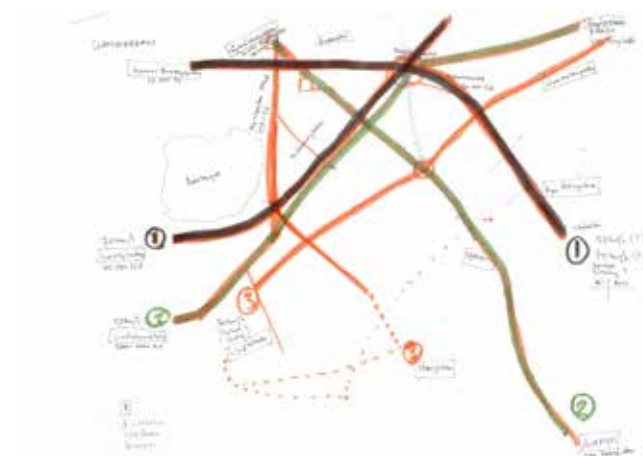
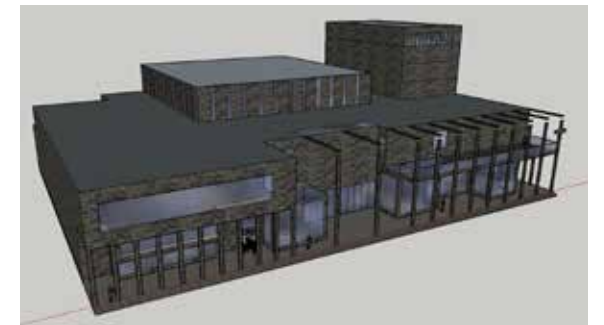
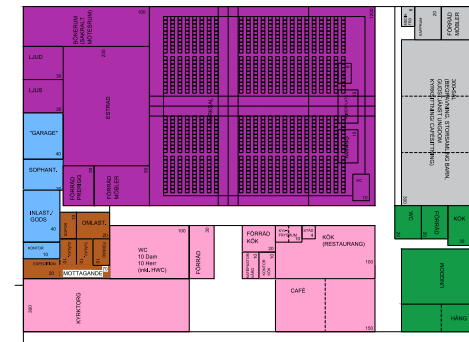
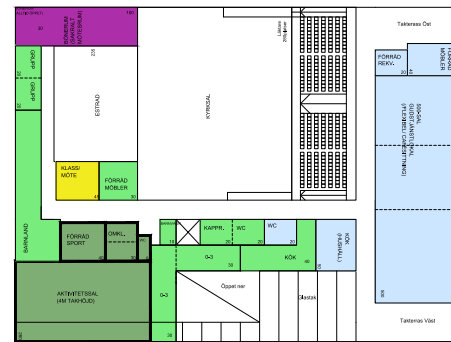
Walter Benjamin platz, by H. Kollhoff

Byggherresamtalet

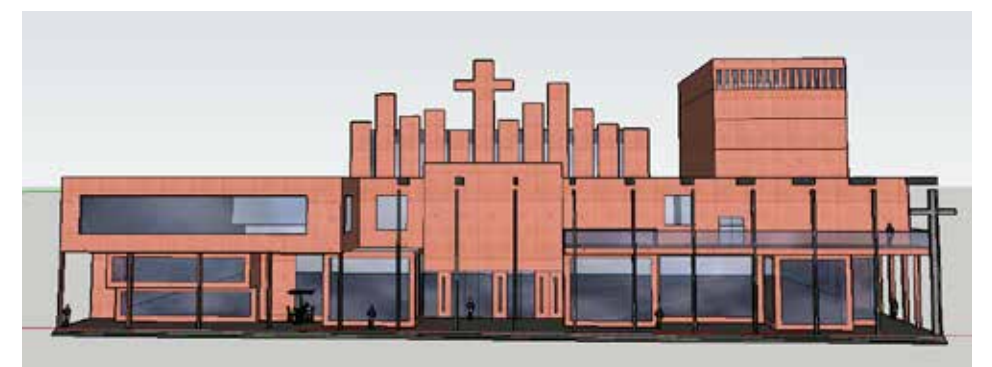
Samtalet med byggherren, i mitt fall smyrnakyrkan, var viktig för att kunna förstå deras verksamhet och vision och vad de var ute efter mer specifikt. Personen vi pratade med var också arkitekt och därmed förstod vår situation och kunde ge oss bra informationen. Vi fick veta att stadsbyggnadskontoret som också är inblandade, ville att deras kyrka skulle vara ett landmärke så de ville ha ett starkt koncept och en byggnad med tydlig karaktär som verkligen gav något till platsen.

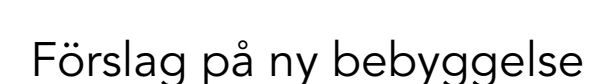
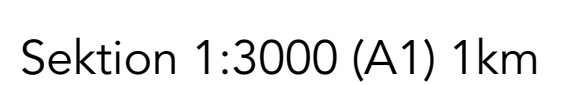
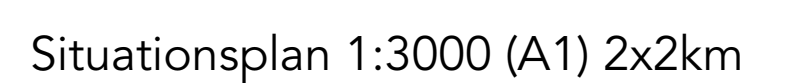
Processdagbok

9-10/5 Akvarellperspektiv på stadsplaneringen
 13/5 Inläsning av program för kyrkan
 14/5 Programpussel entréplan + referensbilder och studier på
 transparens vid publika torg
 15/5 planer och sektioner
 16/5 Handledning planer och uttryck
 17/5 Gjorde om entréplan
 20/5 3D modell Sketch up. Laborera med planer, fasader och arkad
 21/5 Sketch up
 22-26/5 mestadels sjuk
 27/5 Cad planer
 28/5 Cad plan 2 + 2st sektioner
 29/5 Detalj Cad + inläsning om natursten från stenhandboken
 30/5 Fasader från Enscape (sketchup plugin) och renderad fasadut-
 snitt
 31/5 Ta ut perspektiv från sketch up och enscape + projektbeskriv-
 ning utkast

1/6 Photoshop dag. Redigerade
 oc färgsatte ritningarx7 och per-
 spektiv x3
 2/6 Layout, text, sammanställ-
 ning av processdagbok och
 utskrift i skolan

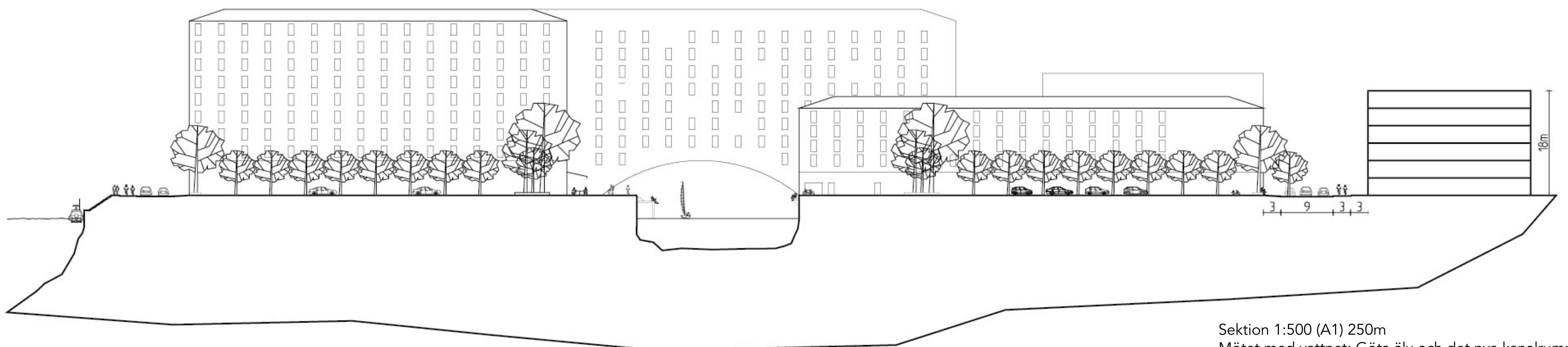
Att anlända från den nya
hållplatsen i nordost.
En början på aktivitetsstråket
med siktlinje mot torget,
kyrkan och kranen

Att anlända med älvsnabben

Att anlända på bananpiren från den nya bron vid operan

Sektion 1:500 (A1) 250m
Mötet med vattnet: Göta älv och det nya kanalrummet

Frihamnen: En medlande plats

En medlare kan kort och gott vara en neutral person som arbetar med att lösa kommunikationen och relationen mellan två parter. I detta fall är frihamnen en medlare mellan innerstaden, Brämaregården/Backaplan, Ringön och Lindholmen. Idag är frihamnen en tom neutral plats, som kan skapa nya kopplingar för att göra Göteborg till en mer sammanhållen stad.

Förslaget är en ortogonal kvartersstruktur med ett genombrytande diagonalt aktivitetsstråk som sträcker sig från stora hållplatsen i nordöst, genom torget och längs kajen ut till frihamnsbastun, med kranarna i siktlinjen. Det blir ett långt publikt stadstrum i soligt sydvästläge med fina sekvenser. En koncentrerad stadsgata. Kyrkan dyker upp där på torget.

Siktlinjerna är effektiva eftersom marken på Frihamnen är platt, till skillnad från övriga Göteborg. De hjälper också med orienteringen, samt underlättar trafikflödena.

Slutna kvarter skapar stadskänsla och tydliga rum mellan offentligt och privat, vilket ökar platsanvändningen. De fungerar även som bullerskydd längs huvudlederna (en liten 3m öppning i kvarteret höjer ljudnivån på inbyggda med 10dB). Större kvarter ger bättre solförhållande på gårdar, mer exploaterad yta och mindre gatukostnader. Färre gator ökar koncentrationen av människor, vilket är att föredra, speciellt i nya stadsdelar.

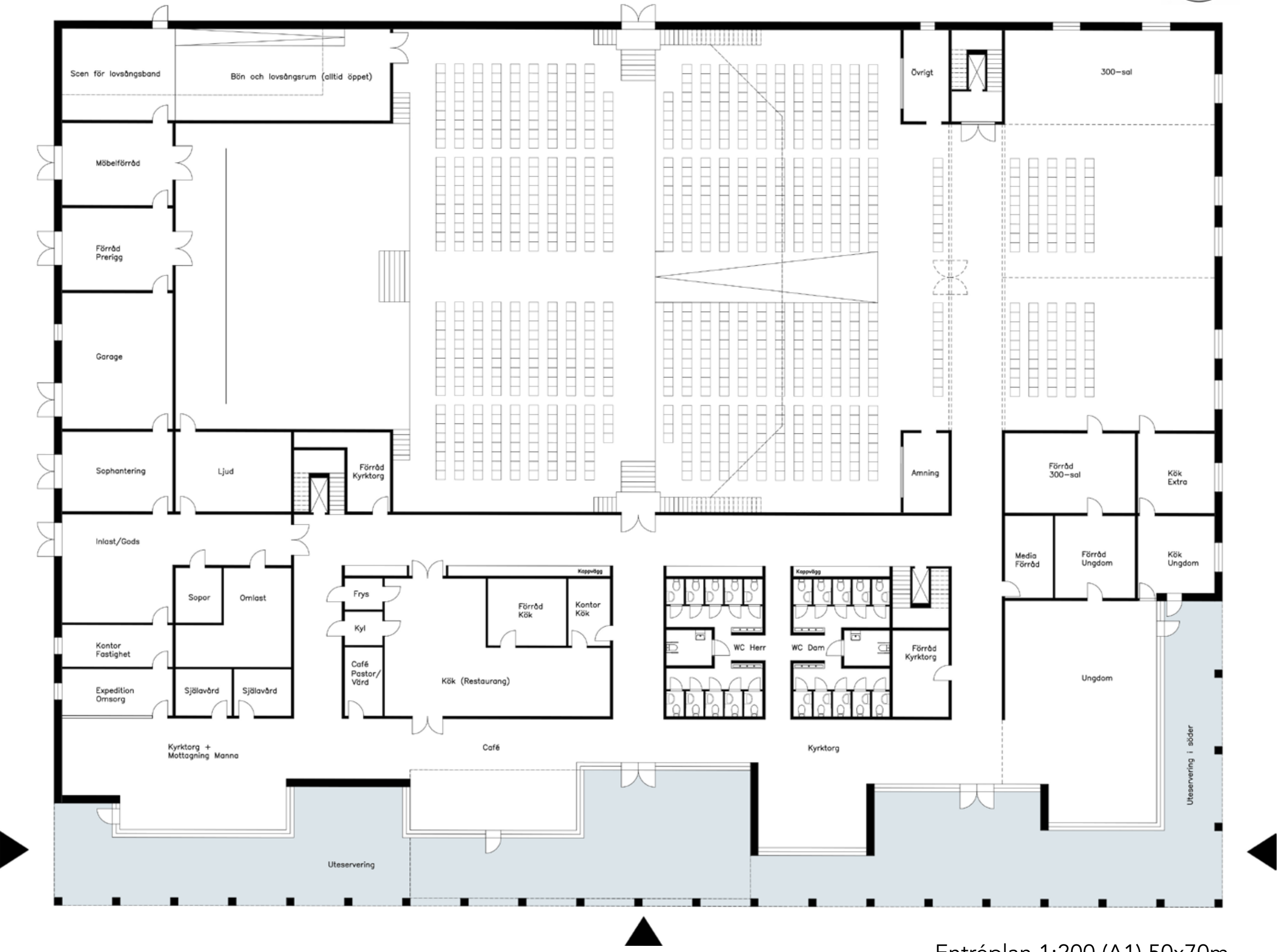
Stora offentliga semi-programmerade områden. En stor park och ett stort torg. Parken kan kopplas till Ramberget. Stora parker, som Slottskogen, används flitigt. Placering bestäms även av att marken där är förenad, bassängen måste fyllas och sättas innan den kan bli bebyggd. (Det kostar att fylla igen, men på lång sikt kan man bygga där). Man kan fylla igen med sprängsten från västlänken. Utfyllnaden/parken ändrar även centraliteten, då det blir enklare att röra sig till lindholmen.

Torget är ca 50x200m och väl omslutet med den definierad öppning mot vattnet och kranarna. Ett öppet torg ger förutsättningar för större aktiviteter som konserter, events och marknader och kan vara en tillgång för både kyrka, kulturcenter, hotell och handel.

Positiva ljud är underskattat. (Buller är en stor böv i staden) Runt vattenlinjerna prioriteras g/c stråk över bilar och görs publika så alla kan uppleva dem. En högre kajkant kompletteras med lägre bryggor för att närma sig vattnet. Med hög bullernivå i staden uppskattas andra lugnande ljud ännu mer. Vattnet är områdets främsta värde. Ljudet av havet kan framhåvas genom att parken möter vattnet utan en kajkant. Då kan vattnet slå över som en strandverkan. Att ta in älvsnabben och småbåtar i området skapar också positiva ljud. En större park med grönska ökar även chansen för ekosystem och djur/fågelliv. Att höra andra leka, spela fotboll och volleyboll är också positiva ljud i sammanhanget.

Vägnätet är uttritat i situationsplanen och hjälper att leva sig in i området och hur man ska röra sig och använda platserna. Vägfunktionerna har ett modulumått på 3m: dvs bil, cykel, gång, parkering är ritade i 3m-zoner. Detsamma gäller väningshöjder. Gaturummen är aningen 15m (5x3), 21m (7x3) eller 30m (10x3). De kan vara enkelriktade, dubbelfiliga, eller återvändsgränder, samt bilfria. Kantparkering är viktigt för tillgängligheten, både för bostad och handeln. Utöver det finns tre utplacerade parkeringshus, samt parkeringsgarage bland annat under torget. Cykelns framkomst har prioriterats och torget hålls bilfritt. Torg och kanalrum är bredare än gator för bättre ljusförhållande och platskapande.

Husbyggnad Smyrnakyrkan: Ett medlande rum

Entréplan 1:200 (A1) 50x70m

Entréplan och Arkadrummet

Det kanske viktigaste rummet på entréplan är arkadrummet och det vidsträckta kyrkorget innanför. Arkadrummet är ett medlande rum. Det är rummet som ska binda samman kyrkorget på insidan och med stadstorget på utsidan. När man kommer till stadstorget ser man kyrkan och arkaden blir en förlängning av gångstråket. Man kan använda det som en passage, som regnskydd, eller en plats att vistas på. Framför arkaden finns en trappa, som blir första platsen där man kan stanna upp och sitta ner. Arkadrummet har alltså en riktning både i sidled och ut mot torget. Rummet består av mindre offentliga rum, som delvis är kopplade till verksamheterna på insidan. Man ska kunna vistas i rummet utan att känna kravet av att gå in i byggnaden, men samtidigt känna sig välkommen att göra det.

- Arkadrummet bidrar till kyrkans vision om att vara transparent mot staden genom principerna:
- **Offentliga rum** med publik känsla ger en lägre tröskel, då det upplevs vara ett rum för alla.
 - **Synlighet/inblickar** skapar trygghet, då man ser vad man går in.
 - **Liv i bottenplan** med samhällsfunktioner så som idrott, café, second hand, socialt arbete och ungdomshäng skapar attraktivitet
 - **Samma markmaterial** ute som inne skapar en rumslig koppling
 - **Fönstersättningen** med 60-80 procent uppglasad fasad är statistiskt bäst för butiker i bottenplan. Helglasat blir gränslöst, oglasat blir barriär. Glasreflektioner på dagen förminskar alltid insynen och ger alltså motsatt verkan. Naturlig solavskärmning (fasadens indrag under arkaden) ger ett mer skuggat glas som då ökar insynen och därmed den transparenta känslan.
 - **Sekvenser av rum** och grader av inne/ute hjälper

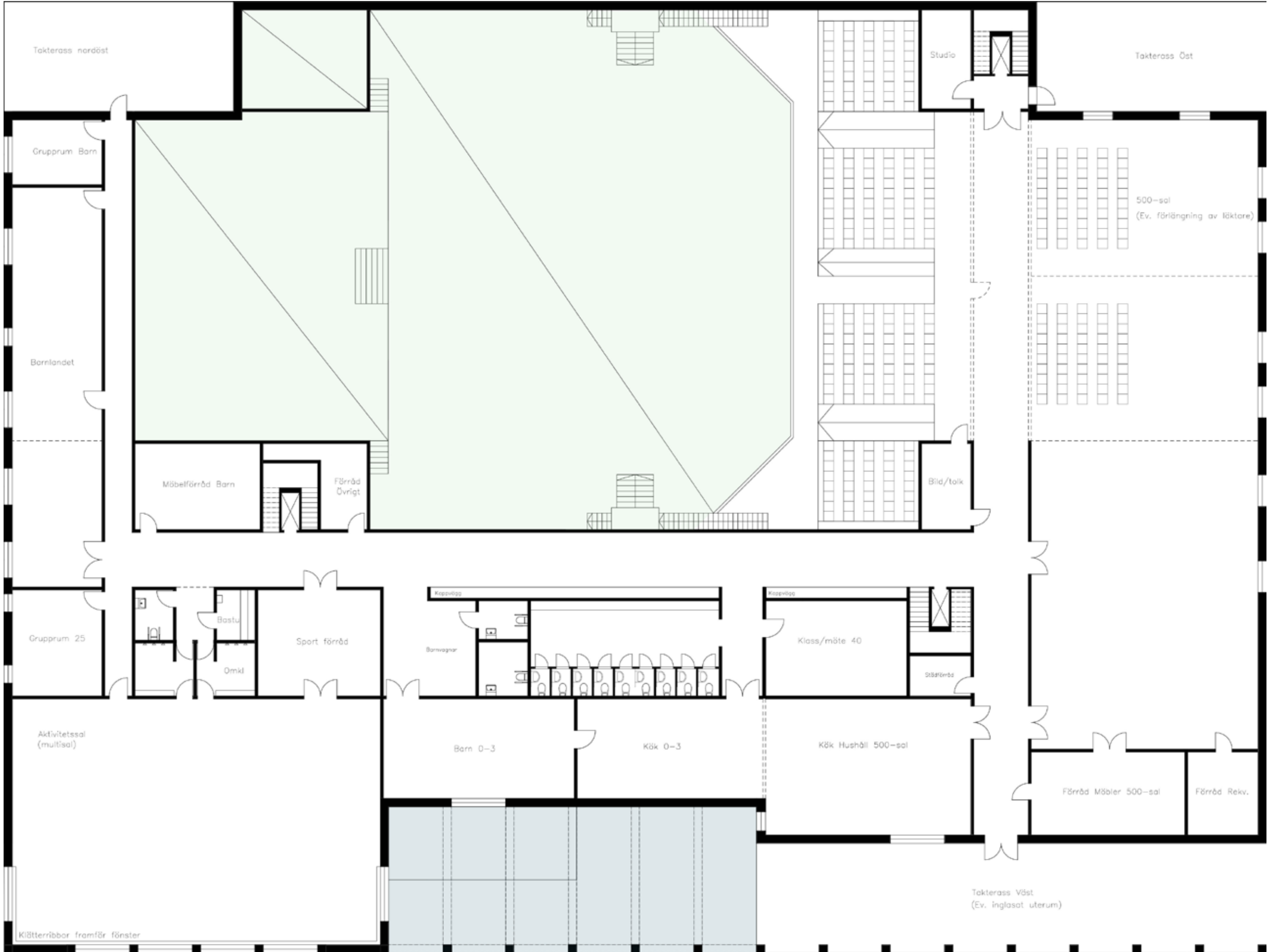
- per besökaren att våga näma sig byggnaden.
- **Tydlig entré.** Man ska veta var man ska gå. Förvirring skapar bara osäkerhet.
 - **Delad entré** gör att man känner sig mindre utpekad. Man vet inte helt var personen i fråga är på väg.
 - **Platser att sitta** eller stanna upp ger ett välkomnande intryck som säger "här kan du vara".
- Andra funktioner på entréplan:
- Ett större bönerum och lovsångsrum med scen, läktare och platser att plugga. Alltid öppet och egen ingång.
 - Ett sammanhållet kyrktorg som också kan delas upp i flera rum, för exempelvis manna-verksamheten (matutdelning), café och ungdomshäng.
 - 300-salen som möjlig förlängning av kyrksalen. Flyttbara väggar och extern byggbar läktare.

Plan 2

- Rum för kontor och utbildning.
- Här når man även läktaren till både bönerum och kyrksal.
- Många rum har fint indirekt ljus och sikt ner på kyrkorget.

Plan 3

- Barnverksamheten är uppdelad i två. De yngre 0-3 åringarna och Barlandet för de lite äldre. Det är önskvärt att ha dem nära, men inte alltför nära. Det är roligt som barn att få "flytta" till den äldre gruppen. Barnverksamheten nås direkt från kyrksalen genom läktarens trappor. Praktiskt.
- Aktivitetssalen är uppglasad mot stadens torg, för att ge liv och rörelse. Kan användas separat, som lektrum för barnen, eller som mötessal.
- 500-salen kan ha parallella möten, servering och i bästa fall användas som förlängning av kyrksalens läktare.

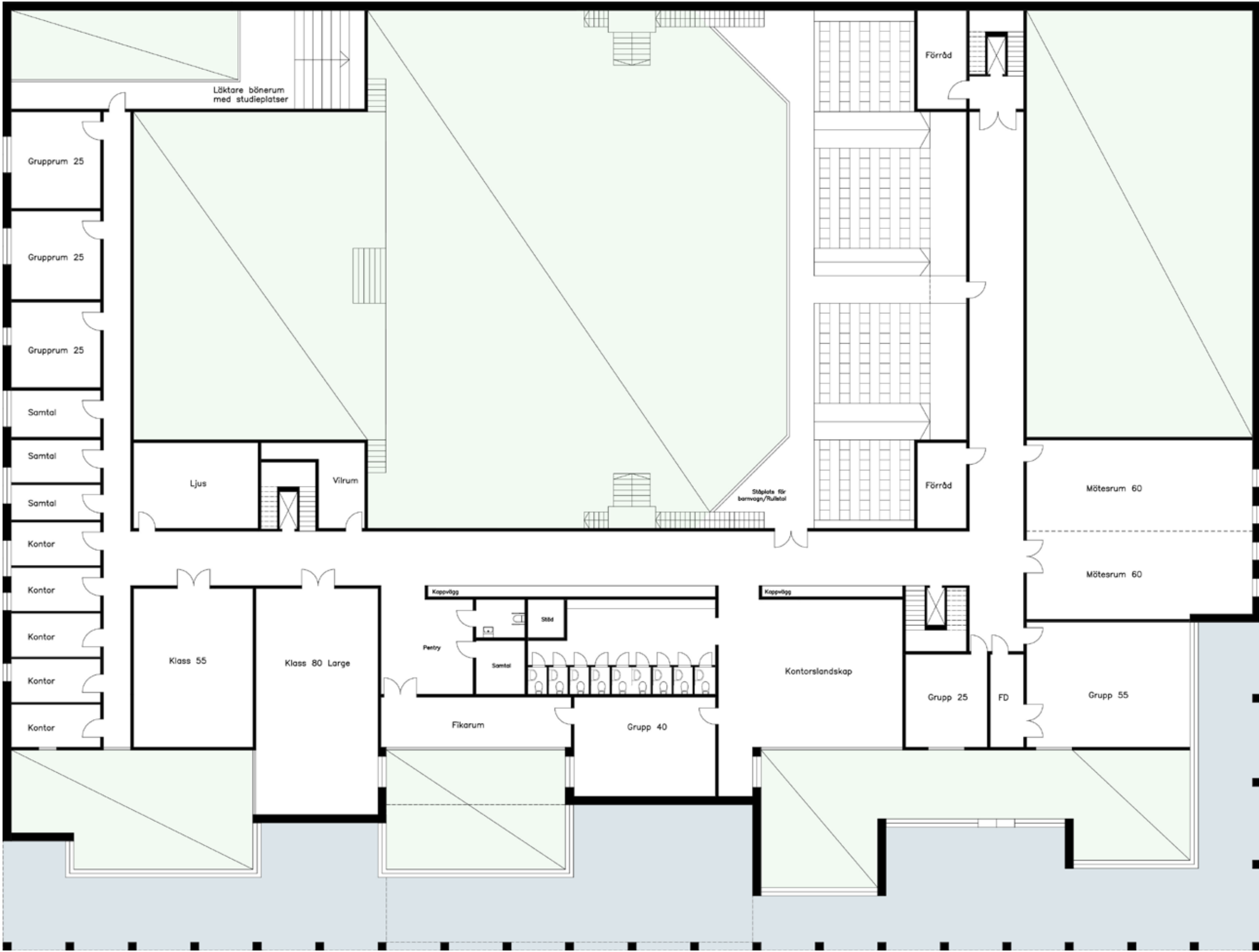
Plan 3 1:200 (A1) 50x70m

Smyrnakyrkans vision
Kyrkans plats i staden kan variera av tradition och vision. En stark strömning inom frikyrkor idag är viljan av att människor ska ha en relation till byggnaden även om de inte är med i församlingen, genom t.ex. konserter, idrott, café och restaurang, studieplatser, förskola, folkhögskola och så vidare. Smyrna vill samarbeta och vara en positiv resurs i centrum av nya Göteborg, för att visa på trons relevans i vardagen och för att bidra till stadens bästa. Smyrna är Sveriges näst största frikyrka och vill fortsätta vara en växande mångkulturell mötesplats. De hoppas fira sitt 100-årsjubileum (2022) med att inviga en ny visionär kyrka i Frihamnens första etapp.

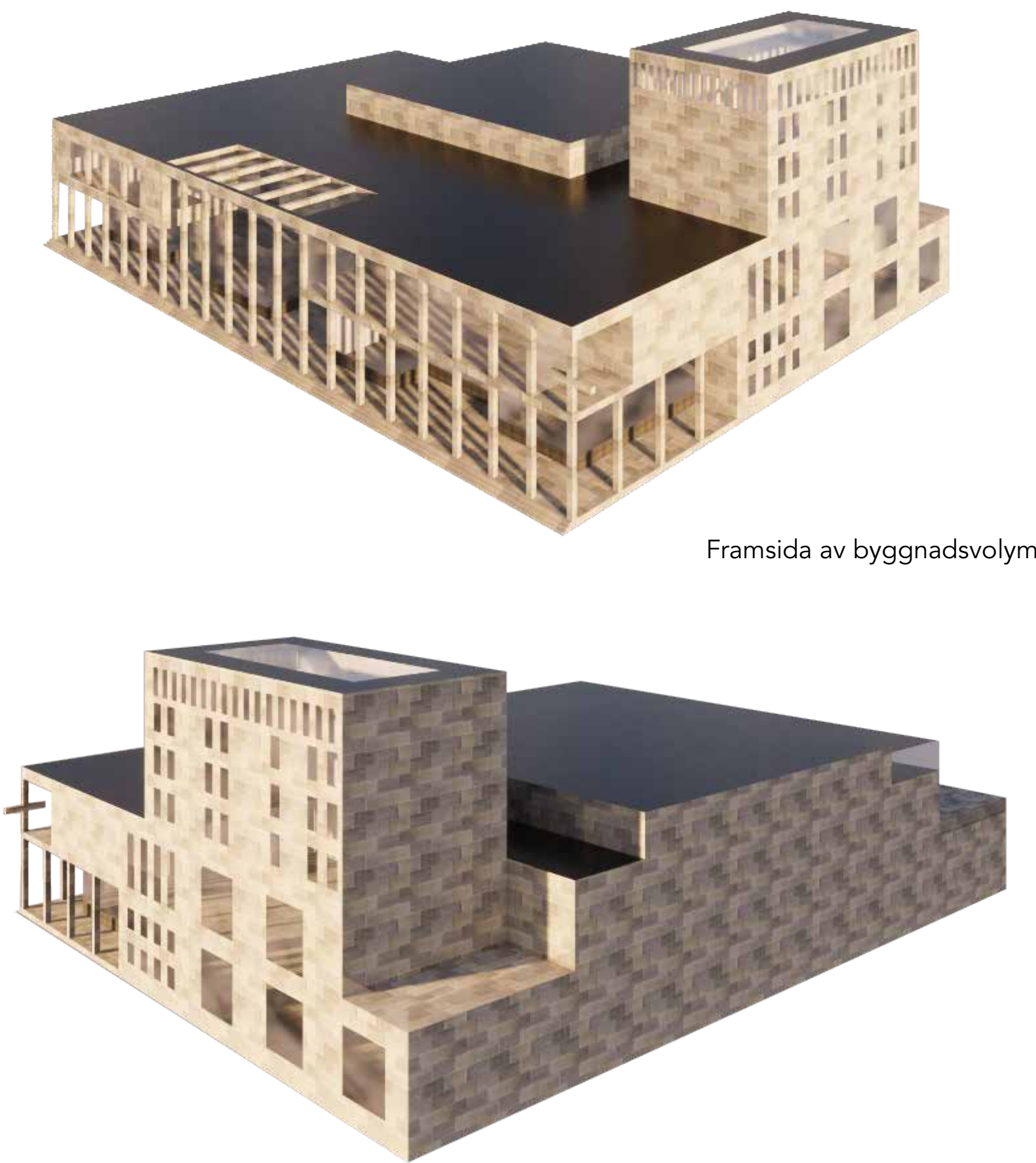
Min uppgift
Jag har valt att rita ett förslag till Smyrnakyrkan i Göteborg (som har planer på att bygga i Frihamnen), med förhoppning om att kunna bidra med nya idéer och för min egen skull, att inspirera mig med en verklig situation. De önskar ett starkt konceptuellt förslag som rör frågan kring hur framtidens kyrka ser ut och ett förslag som passar deras vision och önskan om att ha en låg tröskel mot staden.

Smyrnas programytor är totalt 6500kvm (LOA) och funktionerna är namngivna i respektive rum i planritningarna (undantag för källarplan). Förutom att utgå från deras program har jag valt att undersöka vad som gör en byggnad transparent, öppen och inbjudande. Hur kan arkitekturen bidra till att kyrkan får en lägre tröskel?

Utanför klimatskal
Innanför/Öppet ner

Plan 2 1:200 (A1) 50x70m

Framsida av byggnadsvolym

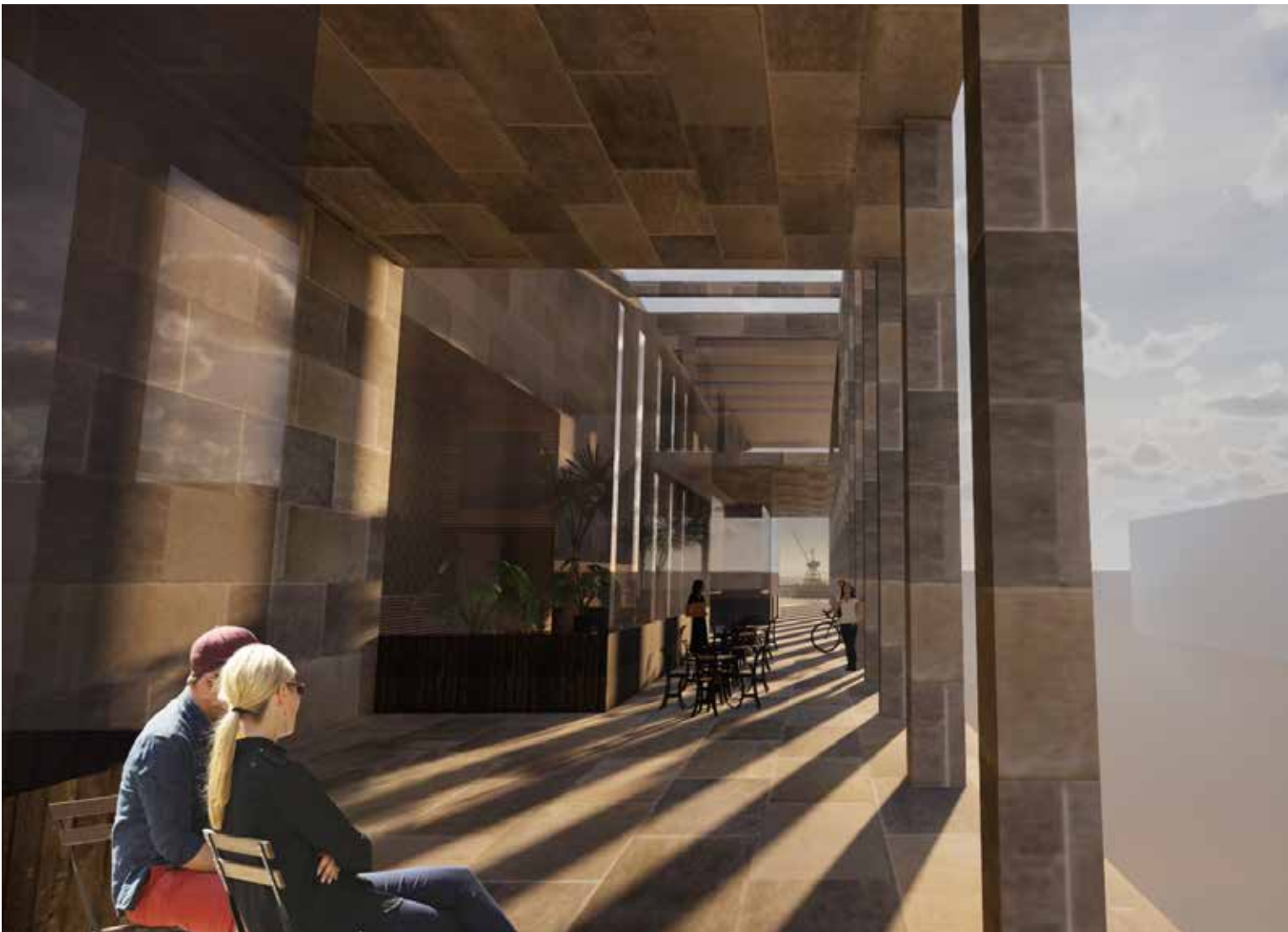
Baksida av byggnadsvolym

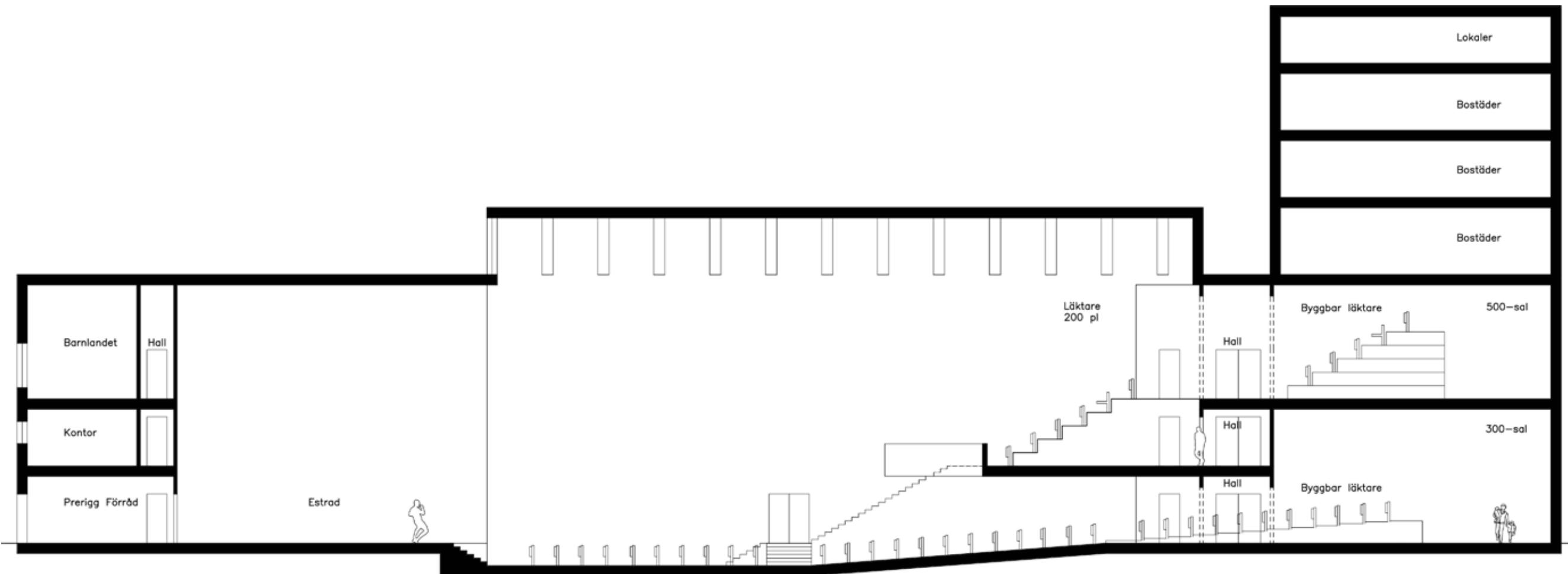
Kyrka i stadsrummet

Fasad väst 1:200 (A1)

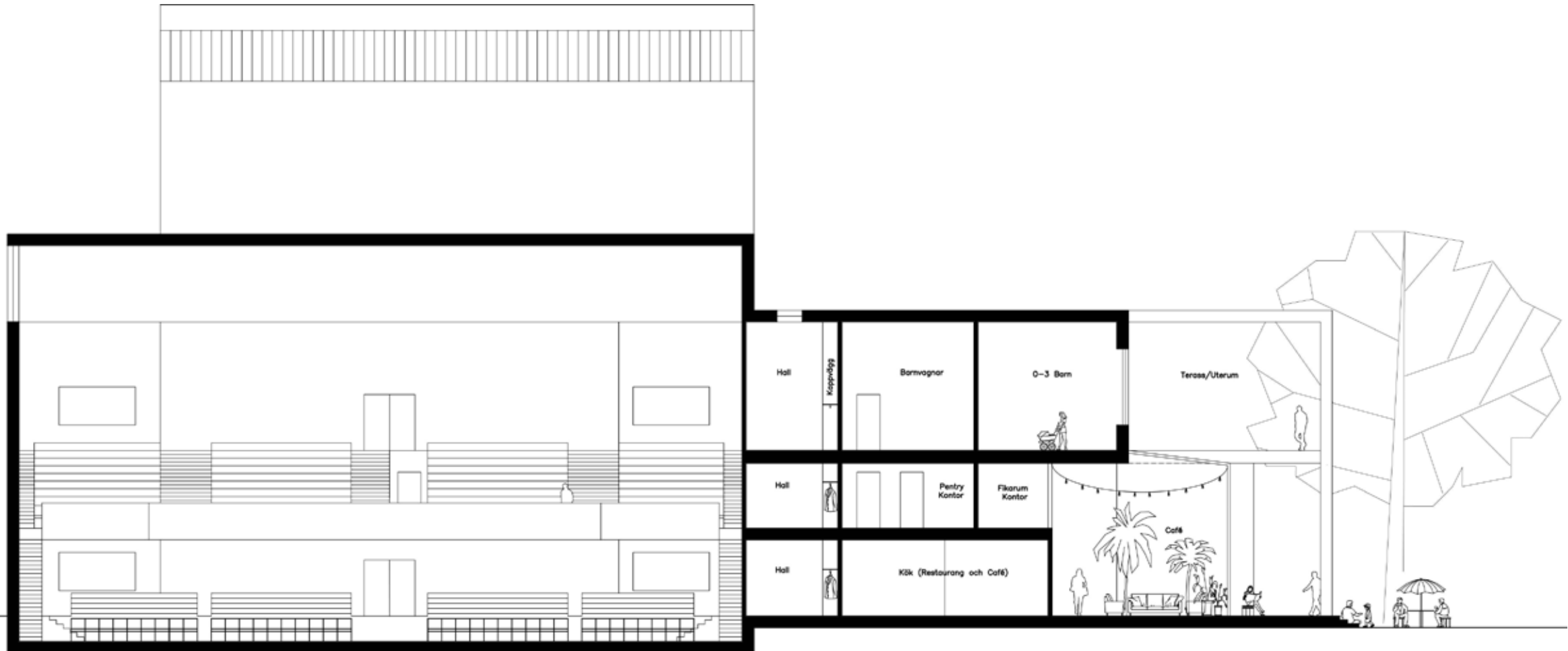
Arkadrummet

Sektion 1:200 (A1) 70m

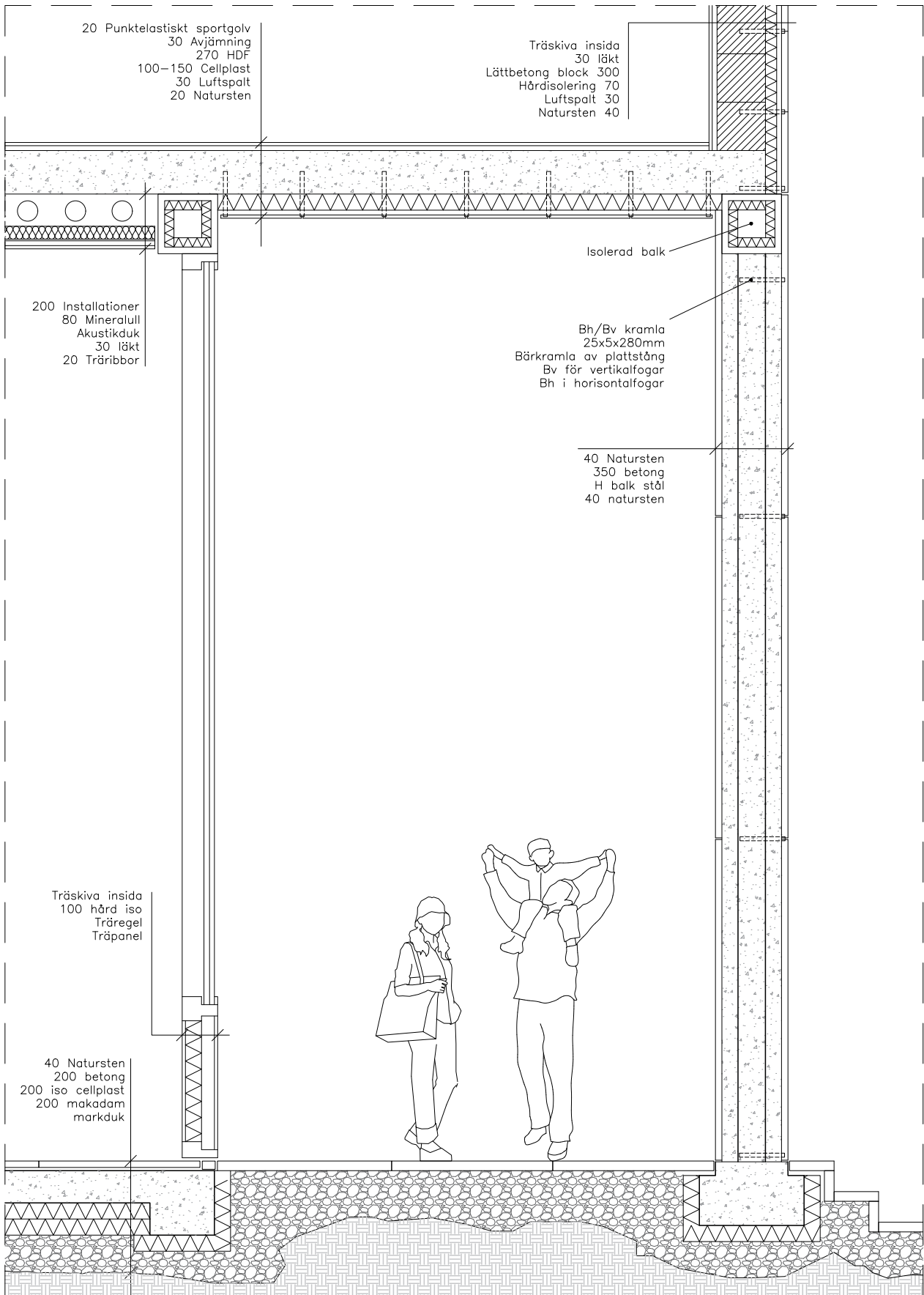
Kyrktoget

Sektion 1:200 (A1) 50m

Fasad söder 1:200 (A1)

Detalj och fasadutsnitt 1:30 (A1)